Број 51 У Новом Саду, у суботу 7 (20) марта 1909. Година XLIV

«Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново!

XLII.

Јуче и опет није било у Загребу суђење због велеиздаје. Председник суда још је увек — болестан.

И не поболео се! Државни одветник Акурти покушао је нешто, што су покушали још давно пре Христа у Вавилону, кад су хтели да назидају „вавилонску кулу“. Та је кул требала да буде невиђено чудо. Висока, горостасна, какву још не виде свет.

Покупили су зидаре из свију крајева, хтели су да саставе уједно све што им је дошло под руку Али се напослетку они силни зидари нису разумели, оне гомиле градива нису могли да слепе уједно, и кула им се срушила на главу. Наступила је забуна какве још није било. И данас кад спомену вавилонску кулу, хоће да означе неки покор и забуну.

И државни одветник Акурти направио је план правничке вавилонске куле. План на хартији. То је његова оптужница. Искупио је гомилу оптуженика и сведока из свију крајева. Искупио је материјал од сваке руке, само да га буде што више. И од свега тога требало је направити велику горостасну парницу, која ће да буде у правној историји — вавилонска кула.

Но кад се приступило делу, онда се показало, да се не може све то слепити једно с другим. И већ код почетка почела је зграда да се руши и наступила је гора забуна но при зидању вавилонске куле. Опет се показује, да поред најбоље воље не могу људи извести оно, што је неприродно. Главни „архитекта“ „правне вавилонске куле“ поболео се, главни зидар исто тако. Материјал лежи растурен и разбачен; не може никако да се слепи и створи од њега целина.

И кад се сруши вавилонска кула и наста пометња, разбегоше се зидари, а оста материјал да труне.

Затворена је судница. Зидара нема, а скупоцени материјал, труне и даље по затвору. Пометња и мечтаније велико је. Само — тешко оптуженицима!

* * *

Ко тражи — налази! — вели већ и св. Писмо.

И Шајкашка је добила свога велеиздајника. Нашли су га.

Искрено кажем: Чудим се што се то није догодило пре и чудим се што је до сад обеђен само један.

Душан Берић, учитељ из Чуруга, доведен је данас по подне у 4 сата у Нови Сад и предан је суду.

Историја је кратка. Од неколико недеља доведени су у Шајкашку жандари. У Чуругу их има 80. Први дан су се Чуружани чудили, други дан су чули, да има код њих велеиздајника. Трећи дан су можда и сами веровали да је то тако. Та не долазе тек бадава жандари.

У Чуругу има занатлија Шешевић. Он је настран човек. Пре је био проглашен за лудог. Тај је Шешевић пио у биртији.

Учитељ Душан Берић сврати се са једне даће у биртију. На даћи се заборавио и опио се. У биртији је пио даље Крај је био да су га на сеоским колима, са форшпаном, одвезли кући.

Но то ипак није био крај! Сутра дан је онај Шешевић пријавио жандарима, да му је учитељ Берић шануо на уво: — Ми ћемо у Србију!

Берић је био пијан као чеп. Он ништа не зна. Сви други нису ништа чули. Шешевић и сам каже, да му је Берић оно шануо на уво.

Доста! Данас је доста и то! Ствар ће се вероватно свршити са истражним затвором и дисциплинарном казном, што се Берић онако опио...

Али за сад ће се хорити по Аустроугарској: И Шајкашка има свога велеиздајника! Нису бадава долазили жандари.

Као што видите, сваки дан нам донесе по нешто ново.

Утакмица између Енглеске и Немачке.

Већ неколико дана траје у енглеском сабору расправа о прорачуну за енглеску убојну флоту. А у исто време расправљало се и расправља у немачком сабору о прорачуну за немачку убојну флоту. — Немачка уверава, да до године 1912. неће направити 17 великих ратних бродова, него само 13. Енглеска влада изгледа да верује у то. Међутим опозиција у енглеском парламенту преким оком гледа напрезање Немачке, да што пре достигне енглеску ратну флоту И сад се повела озбиљна и велика расправа у енглеском сабору, да неће можда Немачка саградити до тог доба и више бродова и шта треба Енглеска да подузме да то спречи. Прекјуче је говорио о том у енглеском сабору претставник конзервативне партије. Рекао је, да све околности захтевају, да Енглеска што пре поручи 8 великих бродова, што их има у прорачуну, и да их добије што пре. Нема додуше никаквог разлога за највеће страховање, али су сви разлози за што брже повећање енглеске ратне флоте. Јасна је тежња Немачке да сагради што више бродова. За последњих 12 месеци она је саградила 9 нових великих ратних лађа и ко ће да верује, да она за других 12 месеци не ће даградити још толико бродова? Енглеска влада жање сада плодове своје штедње и оклевања с грађењем флоте. Несретно би било за британску државу, кад би своју превласт на мору бранила невероватним претпоставкама енглеске владе и мирољубивим уверавањем страних држава.

После тога говорио је адмиралски тајник Камера. Каже да је енглеска влада увидила сву озбиљност положаја и подузела све мере да предусретне свако изненађење. Ако Немачка сагради до 1912. г. 17 великих ратних лађа, Енглеска ће саградити двадесет. Нема те две силе, које заједно имају тако изврсну резерву, као што је имаде Енглеска. Она имаде 45 оклопњача, а такву флоту не мају ни највеће две силе заједно. Истина, Енглеска би била спремна, да умањи повећање своје ратне морнарице, али то морају учинити и друге државе. И то прве. Јер Енглеска неће с тиме прва отпочињати.

На свршетку расправе прихваћен је предлог владе са свим ставкама прорачуна за ратну флоту са 322 гласа против 83.

У току расправе рекао је министар-претседник Аскит, да се може као сигурно узети, да ће енглеска ратна флота до године 1912. бити јача него флоте ма које две силе заједно.

Али у енглеској штампи и у енглеским политичким круговима имаде много њих, који не мисле о томе тако, као енглески министар-претседник Аскит. Последњу расправу у енглеском сабору називају они једном од најтугаљивијих расправа, јер се на њој посумњало о нечем, о чему се до сад није никад сумњало: — Да Енглеска можда није или неће бити тако снажна, да одбије сваку могућу навалу.

Ти људи, међу којима се особито истиче лорд Розбери, траже од енглеске владе, да са највећом брижљивошћу испита, је ли енглеска бојна снага довољна, да се обрани од ма какве навале. Да се тако енглеско јавно мишљење реши оне сумње, коју је изазвала последња расправа о енглеској ратној морнарици. —

Анексија Босне и Херцеговине и независна Бугарска.

Настојавање великих сила.

Између Аустроугарске и Србије толико су затегнуте жице, да је већ сваког тренутка претила опасност, да ће доћи до објаве рата. Истина, са свију страна уверавају, да нико неће рата, па с обзиром на опће политичке прилике тешко је и загазити у тај рат, чији би пламен можда обухватио читаву Европу — па ипак само једна варница да кресне и рат би букнуо. У таким приликама узеле су велике силе ствар у своје руке. Оне настојавају, да свакако очувају мир. И међу владама великих сила теку преговори. То једно је извесно. Све друго о тим преговорима и потхватима великих сила — просто је нагађање. То сведоче баш најбоље они, са разних страна, гласови о раду и смеровима великих сила, јер сви ти гласови противрече један другоме. Тако једни гласови јављају, како се велике силе сложиле, да заједнички саветују српској влади да потражи основ за споразум са Аустроугарском и да даде јасна, поуздана доказа, да жели са својом суседкињом Аустроугарском у миру да живи. Једни кажу: велике силе и поднели су већ такав савет српској влади и мир је осигуран. Други пак (са немачке стране) тврде, да Француска, Енглеска и Италија хоће да саветују у том смислу Србију, али је још неизвесно, да ли ће на то пристати Русија. А ако не пристане Русија, онда други неће ни почињати. Један извештај из Минхена тврди чак и то, да се не зна, да ли ће се велике силе уопће и лаћати таког потхвата, који би у осталом данас већ био доцкан. Вести из Париза јављају тек толико, да између руске, енглеске и француске владе теку преговори, у коме облику да посредују у Београду. И кажу, преговори ће ти уродити успехом, јер је руска влада нашла такав облик, да ће поштеђени бити осећаји и углед Србије, а задовољиће се Аустроугарска. Из свега тога јасно је, да ни велике силе још нису начисто, да ли и како да посредују у Београду.

Европска конференција.

Између великих сила отпочеће ускоро, а делимично већ и теку преговори за сазив европске конференције. Као што смо већ јавили, до сада има три предлога у погледу програма те конференције, руски, енглески и талијански. У Бечу и Берлину најповољније је примљен талијански предлог и тврде, да ће Аустроугарска и Немачка само тако ићи на конференцију, ако тај или сличан томе предлог буде усвојен. Ну, да ли ће то бити, још је велико питање. Нарочито зависи од Русије, шта ће она да каже на тај предлог.

Нота Аустроугарске Србији.

Аустроугарска хоће да пошље Србији још једну ноту. Ту ће ноту Аустроугарска послати у Београд тек почетком недеље, што долази и тврде — по извештајима из Беча — да неће имати значај ултиматума. У Бечу стога чекају још са одашиљањем те ноте, што хоће најпре да виде, каквим ће плодом уродити посредовање великих сила у Београду, ако тога посредовања буде.

Наш краљ о положају.

Јуче су у угарској саборни-

ци упитали министра председника Векерла, шта мисли о заплету са Србијом и да ли ће доћи до рата. Министар председник Векерле је, како јавља „Будапешти Хирлап,“ одговорио реч по реч ово: „Могу тек толико рећи, да је краљ рекао: Не верујем да ће бити рата.“

Немачки листови о последњој руској ноти.

О последњој ноти руске владе, коју је упутила као одговор Аустоугарској на саопћење да је склопљен споразум аустроугарско турски и у коме је руска влада изнела своје становиште гледе европске конференције, — „Фосове Новине“ пишу, како се Русија том својом нотом ставила сасвим на становиште Србије и тиме потпомаже српске захтеве.

„Крајц-цајтунг“ види из руске ноте, да је положај одједном постао врло критичан. Из руске се ноте види, да Русија „изазивачко“ понашање Србије не само одобрава, него управо потпомаже и да ће Аустроугарска не само са Србима имати посла, него и са Русима, који им стоје за леђима. Тиме се положај у основи променуо и добио много озбиљнији значај, јер је услед те руске ноте постало јасно, да ће и поновна нота Аустроугарске Србији остати без успеха, јер Срби сада врло добро знају, да могу безусловно рачунати на помоћ Русије

Ратни план Србије.

Београдски дописник енглеског листа „Стандарда“ послао је своме листу ратни план српске владе, који је тобож сазнао од неког вишег српског официра. Срби, по извештају томе, неоспорно рачунају, да ће Румунија, Бугарска и Турска остати непристране. По томе тобожњем ратном плану, од пет српских дивизија, три ће концентрисати око Ниша, где ће бити основа ратном плану. Друге две дивизије ратоваће дуж Дрине против напада из Босне. Дунавску границу, нарочито Смедерево, Београд и Крагујевац (?) неће озбиљно бранити, него ће настојавати, да око Ниша буде одсудна битка. На околна нишка брда последњих месеци постављене су многе батерије.

Ратне припреме Србије.

Будимпештанским листовима јављају из Београда, како српско војно министарство непрестано спровађа наоружање. У Београд сваки дан стижу железнички возови са ратним прибором, које одмах отправљају даље у унутрашњост. Четe непрестано прикупљају дуж босанске границе. Ратни савет завршио је свој рад. Војна управа је закључила, да се са дунавске и савске границе повуче сва војска. Све ратне приборе носе у унутрашњост. На појединим жељезничким станицама железничке пруге Београд-Ниш стоје спремна кола за превоз војника и муниције. Јуче је 600 добровољаца под вођством неколико официра отишло на Дрину, у Обреновац Српски калуђери су све манастире ставили на расположење влади. Многи манастири су већ преуређени за стовариште оружја. У Солун је стигао Француски пароброд „Каран“ са ратним прибором за Србију.

Радне прилике у Америци.

У Румском „Радикалу“ читамо ово: Ја сам обећао пре у „Радикалу“, да ћу јавити одмах, чим радне прилике овде на боље пођу. Но многи не могу да сачекају и мисле, да сам ја на своје обећање заборавио те ме непрестано питају писмом: „је ли се овде већ отворио посао и ако није када ће?“

Добротом вашом овим путем одговарам дотичнима, који су сви из румског котара ово:

Радне прилике су овде још врло слабе Има врло много старих радника, који чекају још од октобарске кризе 1907. на своју радњу па никако не могу да дочекају. А и оно мало радника, што ради, врло слабо заслужује да једва ватa крај с крајем. Радници, који сала долазе морају да се скитају и траже рада, кога нема.

Докле ће овако трајати, не зна се. Свакако ће трајати и ове целе године. Наши људи нека остају на свом огњишту и тамо нека раде своје послове. Овде је још зло и оскудица

Оволико за сад а поправе ли се радне прилике, ја ћу то и јавити.

Вилмердинг, Па.
9.-II.-09

Милан пл Младеновић
срп. прав. парох.

Повереница срп. нар. радикалној странци.

Модош. Српска православна општина модошка у ванредној скупштинској седници својој одржаној 19. фебруара (4. марта) 1909. г, а на предлог Мате Гигића председника, решила је, да усваја одлуку вовосадске црк. општине, те даје повереницу срп. нар. радикалној странци на њезином родољубивом раду и држању на српском народно црквеном сабору.

Уједно изражава своју најтоплију благодарност саборском одбору и епископату на одлучном заузимању у ствари одбране српске цркве, школе и народа против оптужнице државног одветника Акуртија.

У Модошу 25. фебруара (4. марта) 1909. год.

В. Вртипрашки, перовођа. **Мата Гигић**, предсдник.

Гимназисте као провалници.

Из Лавова јављају да се на тамошњој гимназији неколико вишешколаца удружили у једну разбојничку чету, који су у Лавову и околини многе провале и крађе починили Полиција је трагала док и најпосле није ухватила чету, која је образована из самих залуталих ђака. Ови су извели многе провале а поглавито код попова и учитеља Сада су пали у клопку и већ су четворица ухваћени а у стану четовође им нађене су многе разне ствари и оруђа за провалу По свима околностима суди се, да осим ових има још чланова у тој красној дружини.

Изгорело дете.

У Пожуну, домобранског капетана Фрање Штарка двогодишњи синчић сиграо са жигицама те му се запали одело Детенце се све испекло и у највећим мукама је издануло. Родитељи склањајте палидрвцад испред деце своје!

Скочио у Дунав.

Јувелирски помоћник Ђула Рајхштетер у Будимпешти јуче, се добро напио, те тако напит дође на обалу дунавску и скочи у Дунав. Ладна вода дунавска га је одмах истрезнила те се из петиних жила упне и испliва на обалу

Ради одбијене љубави.

Недавно је приспео у Берлин један студент будимпештанске трговачке школе Он је залазио у једну берлинску гостионицу и ту се заљубио у поћерку гостионичареву Но она није хтела ни да чује о томе младићу, јер је већ била заљубљена и верена. Прекјуче пре подне дошао је тај пештански ђак у гостионицу и затражио од девојке пива. Она му наточи пиво, донесе на сто и пође да послужи друге госте Тада наједанпут изненада испали ђак на девојку два револверска метка, тешко је рани, и одмах побегне. Но касније се предомисли и дође сам те се пријави полицији. Девојка је тешко рањена, али се лечници надају да ће преживити ране

Време.

Према телеграфском извештају од 5. марта може се очекивати суво, доцније топлије и облачно.

Брзојави „Застави“.

Стигли 6. марта.

Догађаји на Балкану.

Беч. Одбор за одбрану у свом прогласу наглашује, да су све аустријске странке за јединство војске и да неће дозволити, да се то питање тако реши, да јединство војске тиме дође у опасност.

Београд. Изјава Фрање Јосифа садржи, да је рат неизбежан и изазвала је јак утисак.

Петроград У круговима руске владе још се увек уздају да ће се заплет мирно решити.

Београд У јучерањој министарској седници није донето никакво коначно решење гледе најновијег корака аустроугарске владе.

Софија. Црна Гора је целу своју војску бацила на границу Аустроугарске.

Одговорни уредник
Константин Брадваровић.

Трговина.

Будимпешта, 19 марта 1909 год
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 20 к. 85 п. до 21 к. — п.
Раж средње каквоће 20 к. 70 п до 20 к. 80 п.
Раж за октобар 1909. 18 к. 16 п. до 18 к. 18 п.

Све од 100 кила

Јечам за храну 17 к. 40 п. до 18 к — пот.
Јечам за кување пива 17 к. 90 п. до к. 18 п 25
Зоб прве каквоће 17 к. 50 п. до 17 к. 80 п.
Зоб средње каквоће 14 к. 80 п. до 15 к. 15 п.

Чудо од буквара.

„Поздрављa вас, господине, рагар **Стеван Бељански из Стапара**, са салаша и јављам вам, да мој деран из оног другог буквара није могао да научи да чита, а из вашега за **три дана** научио је прву лексију, а сад ево за шест недеља дана већ је скоро ишчитао буквар до краја“. —

Ко ми пошаље поштанском упутницом **55 потура**, добија **Чудо од буквара** са плаћеном поштарином.

Ульма (Ulma, Temes m.)

Љубомир Јовановић
16 8 12 учитељ и управитељ.

ЂОКА КАСАПСКИ
зидар из Ирига
положио је зидарски исгит и добио диплому. Препоручује се браћи Србима и општинама којима треба зидарска посла и прорачуне тога ради, стоји на услузи 1—1

ПОТРЕБУЈЕМ ЈЕДНОГ
ЛЕПАЧА
за моју радионицу. Плата спрам способности и вештини рада.
МЛАДЕН ИВОШЕВИЋ
38 1—3 у Новом Саду.

Жуди Кромпира.
Роза за јело и за семе. Плава роза и бела на вагону и на мало. Арпацика српска и маковачка
Пера Павков-Исин
3 5 1—10 Вршац, главна улица

ПРИСПЕЛА ЈЕ и већ на све стране разашиљем нашу на далеко чувену од повесма руком пре дену пређу за ткање. Пређа је ванредно лепа и јака. — Раша стаје 32—33—34 и 36 новчића Што дебља тим скупља.

ПАМУК за ткање само најфинији држим. Цене су најумеренije. Послуга савесна и тачна. Неповољно без речи узимам натраг, а новац враћам.

Цењене поруџбине моли

Никола Поповић,
22 12—25 Ада.

ИМАМ НА ПРОДАЈУ
20 000 КАЛЕМА
са жилама на монтиколи по **110 К. од хиљаде**, оплемењени су са ружицом и сланкаменком, уједно имам и
20.000 КОРЕЊАКА
порталис по **50 К. од хиљаде.**
Обратити се на
Косту Гајића
211 3—6 Срем. Карловци.

Васа Петровић
из Паланке положио је зидарски испит и добио диплому. С тим се препоручује српским општинама да прима прављење нацрте трошковника за зидање, по врло умереној цени. 137 6—8

ИЗВРСНО СРЕМСКО ВИНО
из свога винограда
26 новчића литра,
шљивовица и комовица 50 н литра
Точи се у сопственој кући
Мите Штрангарева
гостионичара
код „црвеног срца“
50 5—10 у Новом Саду.

ПОТРЕБУЈЕМ
ДВА ПАПУЧАРСКА ПОМОЋНИКА
који одма могу ступити. Плаћа по заслузи.
Коста Цветковић,
179 2—3 папучар у **Осеку.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.